CAROLI ALLIONII

PHIL. ET MED.

DOCT. TAURINENSIS

E

SOCIETATE PHYSICO-BOTANICA FLORENTINA

RARIORUM

PEDEMONTII STIRPIUM

SPECIMEN PRIMUM.

AUGUSTÆ TAURINORUM

EXCUDEBANT ZAPPATA, ET AVONDUS

IMPRESSORES ARCHIEPISCOPAL. ET ILLUSTRISS. CIVITATIS

MDCCLV.

PRÆFATIO.

Jamdiu inchoatum, absolutum demum Typis committo Specimen hoc Botanicum, plurium, quæ in Alpes nostras institui, itinerum fructum. Quamvis autem hoc opusculum leve videri possit, utpote quod nonnisi triginta stirpium iconem, & descriptionem complectatur, vix credibile tamen est, quantum temporis me distinuerit. Cum enim ageretur de Stirpibus minus notis, quarum nonnullæ novæ mihi videbantur,

eos omnes, qui Alpinas, aut Montanas Stirpes commemorassent, Auctores consulere necessum erat, tum etiam aliarum, nec indigenarum sicca specimina mihi comparare, quorum utrumque & temporis dispendium, & multam mihi molestiam intulit. Adde, si placet, clinicæ Medicinæ curas quotidie ingravescentes, tum alia, quæ nullo modo prætermitti poterant, graviora studia, quibus horæ botanici studii aliquo ab hinc tempore plurimum coarctatæ sunt. Hæc omnia diu prohibuerunt quominus postremam operi manum citius imponerem. Utinam vero illud nunc in publicam lucem prodiret, quale diuturna consideratio postularet; absolutum nempe, numerisque omnibus expletum, in quo nihil esset desiderandum. Video tamen ipse quantum illud a perfectione absit, & quam multa forte sint reprehensione digna, quorum tamen

ve-

veniam ab optimis Lectoribus facile impetraturum fore confido ob maximam argumenti difficultatem. Norunt enim optime qui per Alpes itinera aggressi sunt, colligendarum Stirpium caussa, quam diversa res sit herbas domi cultas, commodisque in locis nascentes describere, atque Alpinas raptim, non sine multis incommodis, & sæpe cum vitæ discrimine lectas. Rariorum, quæ mihi alpestres saltus peragranti accurrerunt, Stirpium icones Lectorum oculis subjicere opportunum visum est, earum præsertim, quas vel ab aliis prætermissas, vel non satis accurate delineatas animadverti: quamvis autem minus nitidæ, neque satis affabre concinnatæ nonnullæ videri possint, Botanices tamen peritis satisfactum iri putaverim, eo vel maxime quod singulas stirpes uberiori descriptione prosequutus sim.

Quod ad nomina singulis imposita pertinet, ab

ali-

aliquibus profecto reprehensum me iri sentio, quod vetera pleraque retinenda existimaverim, recentiorum novis legibus minime servatis. Consulto id a me actum est, neque reprehensionem hanc timebo, donec videam, quæ Recentiores nomina effingunt, talia evadere, qualia ipsi præcipiunt; dum vero in his nominibus specificis constituendis Botanici dissentiunt, & ab unoquoque, pro ut ei lubet, immutantur, liceat mihi vetera usu recepta nomina conservare. Novis interea ubi Stirpibus nomina danda fuerunt, omnem in id diligentiam, industriamque contuli, ut præcipuas descriptæ herbæ differentias includerent; minime tamen optima fore, vel semper futura esse fidenter affirmo.

NO-

NOMINA LIBRORUM,

QUI IN HOC OPERE CITANTUR.

AMMANNI JOANNIS *Stirpium rariorum in Imperio Rutheno ſponte provenientium icones, & deſcriptiones*. Petropoli 1739. 4.

ACTA *Medicorum Berolinenſium*. Berolini 1718. *ad* 1731. *Vol.* 21. 12.

BAUHINUS GASPAR *Pinax Theatri Botanici*. Baſileæ 1671. 4.

EJUSDEM *Pradromus Theatri Botanici*.

BAUHINUS JOANNES *Hiſtoria univerſalis plantarum*. Ebroduni 1650. *in fol.* 3. *Vol.*

BARRELIERI JACOBI *Plantæ per Galliam, Hiſpaniam, & Italiam obſervatæ*. Pariſiis 1714. *fol.*

SPICILEGIO BOTANICO *di Baltaſſar, e Michele Campi. in* Lucca 1669. 4.

CUPANI *Hortus catholicus*. Neapoli 1696. 4. *cum ſupplemento*

EJUSDEM *Supplementum alterum*. Panormi 1697. 4.

CAROLI CLUSII *Rariorum plantarum Hiſtoria*. Antvverpiæ 1601. *fol.*

EJUS-

EJUSDEM *Rariorum aliquot stirpium per Pannoniam, Austriam, & vicinas Provincias observatarum Historia*. Antvverpiæ 1583. 8.

COLUMNA *Ecphrasis Stirpium minus cognitarum pars* I., & II. Romæ 1616. 4.

DILLENII *hortus Eelthamensis*. Londini 1732. *fol. maximo vol.* II.

EJUSDEM *Jo. Raji Synopsis methodica Stirpium Britannicarum a Dillenio emendata, & aucta*. Londini 1724. 8.

REMBERTI DODONÆI *Stirpium historiæ Pemptades* VI. Antvverpiæ 1616. *fol.*

JO. GEORGII GMELINI *Flora sibirica*. Petropoli 4. *Tom.* I. 1747.

HORTUS REGIUS *Parisiensis*. Parisiis 1665. *fol.*

ALBERTI HALLER *Enumeratio methodica Stirpium Helvetiæ indigenarum*. Gottingæ 1742. *fol. vol.* II.

EJUSDEM *Iter helveticum anni* 1739. Gottingæ 1740. 4.

EJUSDEM *Opuscula Botanica*. Gottingæ 1749. 12.

HOFFMANNI MAURITII *Deliciæ hortenses, & silvestres*. Altdorffi 1662. 4.

DIONISII JONCQUET *Hortus*. Parisiis 1659. 4.

CAROLI LINNÆI *Fundamenta Botanica*. Amstelodami 1735. 12.

EJUS-

Ejusdem *Flora Lapponica*. Amstelodami 1737. 8.

Ejusdem *Genera plantarum, earumque caracteres*. Parisiis 1743. 8.

Ejusdem *Flora Svecica*. Stockolmiæ 1745. 8.

Ejusdem *Iter Oelandicum, & Gotlandicum*. Stockolmiæ 1745. 8.

Ejusdem *Amœnitates Academicæ*. Holmiæ, & Lipsiæ 1749. 8.

Ejusdem *Philosophia Botanica*. Stockolmiæ 1751. 8.

Ejusdem *Sistema naturæ*. Sexta editio Halensis.

Mentzelii *Index nominum Plantarum multilinguis*. Berolini 1682. *fol.*

Petri Antonii Michelii *Hortus Florentinus a Jo. Targioni Tozzettio editus*. Florentiæ 1748. *fol.*

Roberti Morison *Historia plantarum universalis Oxoniensis pars* 2., *&* 3.. Oxonii 1680. 1699. edita *fol.*

Julii Pontederæ *Compendium Tabularum Botanicarum*. Patavii 1718. 4.

Jo. Raji *Historia Plantarum generalis*. Londini *Tom.* 3. *fol.* 1686. 1688.

Raji Silloge *Stirpium Europæarum extra Britannias nascentium.* Londini 1694. 8.

Jo. Francisci Seguierii *Plantæ Veronenses &c.*. Veronæ Typis Seminarii 1745. 8. *vol.* 11.

Ejus-

EJUSDEM *Supplementum*. Veronæ 1754. 8.

SCHOLA BOTANICA. Amſtelodami 1689. 12.

JO. JACOBI SCHEUCHZERI *Itinera alpina*. Londini 1708. 4. *vol.* II.

JOSEPHI PITTON TOURNEFORT *Inſtitutiones rei herbariæ*. Pariſiis 1719. 4. *vol.* 3.

JO. BAPTISTÆ TRIUMFETTI *Obſervationes de ortu, & vegetatione Plantarum*. Romæ 1686. 4.

ALYS-

ALYSSON, PYRENAICUM, PERENNE, MINIMUM, FOLIIS TRIFIDIS Tourn. *Inst.* 217.

TAB. I. NON VI.

HUic, quæ prima hic describenda occurrit, stirpi Tournefortii nomen adscribitur, eo quod nulla alia cognita sit usque nunc Alyssi species, in qua memoratæ a Tournefortio notæ contineantur. Inhabitat hæc summos scopulos altissimarum alpium montis *Cenisii*, uti etiam alpium *Assiette*, *Le-Vallon*, & *La-Croix*, in reliquis, quas invisi, alpibus de coetero rara.

Ex radice duriuscula, & inter scopulorum rimas penetrante cespites varii prodeunt; dense autem congesta folia rosulas constituunt. Folia tridigita sunt, seu in tres lobos lineari-truncatos, ad basim fere secta. Succulenta non sunt, sed exsucca, & nitentia: ex horum medio natus pediculus uncialis, aut semuncialis, nudus, aliquot flores sustinet umbellatos brevibus insidentes petiolis, aliquantulum odoratos, sat magnos pro plantæ ratione, purpurei, aut cinereo-purpurei coloris. Corolla patens est, ungues petalorum calicis altitudinem metiuntur.

Calix erectus est e quatuor foliolis concavis compositus, qui diu persistit, tandem caducus. Sequitur silicula compressa, acute ovalis, nihil emarginata dissepimento obverse ovato valvis parallelo, cum permanente spinula. Silicula ad se-

minum situm modice tumet semen utrinque unum maturans; cum tamen in Embrione duo utrinque sint.

Fructu compresso utrinque modice tumenti, & loculo utrinque dispermo Clypeolæ accedit, sed ab ea differt fructu non rotundo, nec emarginato. Jungi cum Draba, & Alysso nequit propter seminum paucitatem; cognitæ enim species polyspermæ sunt sex ad minus utrinque semina includentes. Cum Draba interim convenit fructu oblongo in acumen terminato. Intermedia igitur est hæc stirps Drabæ, & Clypeolæ constitutis generibus. Ego interim Alyssi inter species servavi nomen Tournefortii retinens, cum videam maximam in his novis generibus specierum affinitatem, & notis generum characteristicis traditis haud ita bene species respondere.

ABSINTHIUM ALPINUM SPICATUM, FOLIIS PETIOLATIS BIS TRIFIDIS, CAULINIS PINNATIS.

TAB. I.

PRIMA hic describitur Absinthii alpini species apud nostrates alpicolas *Genepì* dicta, stirps jamdudum Botanicis nota, sed maxime confusa. Qui varia ejus Synonima collegit Doctissimus Hallerus (*a*), vocavit *Artemisiam ex alis floridam, foliis petiolatis palmatis, planis, sericeis* (*b*). *Absinthium quidem pumilum*, palmatum, *minus, argenteo, sericeoque folio* Barrelieri (*c*); & Bocconi (*d*), uti etiam *Absinthium alpinum, incanum* C. B. & *Seriphium montanum candidum* Scheuchzeri (*e*) ex loco natali (*f*) *ad describendum Absynthium* spectant. Non ita certo statui potest de *Absinthio pumilo* I. B. (*g*) & *Absinthio umbellifero, mutellina quibusdam*, ejusdem (*h*).

Absinthium alpinum secundum Ponæ (*i*) quantum ex icone conjectari licet, non ad hoc, sed ad Absinthium tertio loco recensendum potius pertinet. Demum *Artemisia foliis pinnatis, ramis ascendentibus hirsutis, floribus globosis pendulis, receptaculo*

(a) *Enum. helv. p.* 695

(b) Licet certæ notæ non adsint Abrotani, Artemisiæ, & Absinthii genera distinguendi, antiquissima hæc genera confundere, & uno nomine Artemisiæ uti cum mihi non placeat, eo quod hæc genera habitu quodam externo satis distinguantur, Absinthium non Artemisiam vocavi; & præterea Hallerianum nomen hoc Absinthium alpinum ab aliis bene non secernit.

(c) *Ic.* 462.

(d) *P.* 1. *p.* 81. *T.* 71.

(e) *It. alp. p.* 29. *Tab.* 3. *fig.* 1., & *p.* 328.

(f) Descriptio enim Scheuchzeri ita brevis, & icon, & stirps ita male expressa, ut non liceat eruere, num de hoc Absinthio cogitaverit.

(g) *De Absinthio p.* 75.

(h) *Hist. iii. p.* 185.

(i) *Monte Baldo p.* 218.

culo papposo Linnæi (*l*), seu *Artemisia caulibus simplicissimis*; *foliis pinnatis*, *laciniis linearibus parallelis*, *floribus solitariis* (*m*) ejusdem diversa est a nostro Absinthio.

Est huic Absinthio alpino radix dura lignosa: caules ad summum Spithamæi, vix tomentosi. Folia radicalia plura, compressa, sericeo villo nitentia, non tomentosa, duplicato trifida, laciniis linearibus, fine nunc acuto, nunc obtusiusculo. Caulina folia pinnata pinnis indivisis, summa sessilia; ex horum alis longa serie nascuntur pediculi ex bombacina hirsutie incani, flores solitarios sustinentes. Flores magni sunt, aurei. Calix amplus, calycis squammæ virides ora nigra, intus citrini coloris. Calix qua parte pediculo jungitur tomentosus: receptaculum nudum. Humiliora specimina magis tomentosa sunt.

Reperi copiose in horrido abrupto supercilio altissimi collis supra *Jaillon*. In Augustæ Prætoriæ alpibus etiam nascitur, similibus locis.

AB-

(l) *It. Gothl. jul.* 13. *cum fig.*, & *H. Upf. p.* 218.
(m) *Ad Stockolm.* 1741. *p.* 205.

ABSINTHIUM ALPINUM, CANDIDUM, HUMILE C. B. pr. 71.

TAB. I.

ALTERA hæc est *Genepì* species, quæ in editissimis jugis alpium Valdensium potissime frequentissima est, & a reliquis Absinthiis alpinis discrepat, floribus majoribus, aureis, umbellatis, quod discrimen primus adnotavit doctissimus Hallerus (*a*). Nomen ei sequens indidit *Artemisiæ floribus umbellatis foliis petiolatis palmatis*, *sericeis* asseverans esse certo *Absinthium alpinum*, *candidum*, *humile* C. B. a Bursero lectum in M. Gletschberg Vallesiorum.

Eo quod nulla usque nunc exhibita stirpis hujus figura sit, idcirco delineandam, & incidendam curavimus, & brevi, nervosæque Halleri descriptioni pauca superaddam, quæ raram alibi hanc stirpem magis definiant. Folia pinnata sunt, ut ait Hallerus, pinnis ad duo, & tria paria palmatis, & hæ pinnæ sœpius quinquefidæ, interdum quadrifidæ sunt laciniis angustis, & acutis. Folia caulina, quæ rara sunt, non differunt nisi paucioribus laciniis, de cœtero etiam petiolata sunt. Caules incani, spithamæi quando altiores, & aliquando ita breves ut vix biunciales sint.

Dixi oriri abunde in *vallibus Valdensibus*; adinvenitur etiam in Monte *Cenisio*, in *valle Lantii*, *Augustæ Prætoriæ*, aliisque alpibus, sed parcius.

AB-

(a) *L. c. p. 694.*

ABSINTHIUM FOLIIS RADICALIBUS MULTOTIES PINNATIS; CAULINIS PINNATIS, LONGE PETIOLATIS; FLORIBUS PARVIS, RARIS SESSILIBUS.

TAB. II.

TERTIA hæc Abſinthii ſpecies a primo diſcrepat foliorum radicalium pinnis tenuioribus, & floribus ſeſſilibus non petiolatis; a ſecundo floribus minime umbellatis, ut alia omittam diſcrimina ex ejus deſcriptione petenda.

Folia ſericea habet tenuius, quam in præcedenti diviſa ſegmentis anguſtioribus, & longioribus. Folia nempe, quæ etiam longe petiolata ſunt, pinnis componuntur ſœpius ad tria paria, & pinnulæ iterum inciſæ ſœpe ſunt, & corniculatæ. Caulina folia ſimiliter longe petiolata, & pinnis ad duo, aut tria paria pinnatis, pinnis rariſſime non ſimplicibus; in alis foliorum reſidet ſeſſile floris capitulum ſimile flori Abſinthii *alpini ſpiccati* (a) &c., ſed multo minus. Sericeo incana tota ſtirps eſt cauliculis tenuibus, & ſemipalmaribus.

In monte *Ceniſio* ad ſcopulos infra prata *Los-Laros* collegi hoc Abſinthium, de quo nil apud auctores ſcriptum video. *Abſinthii ſecundi Ponæ* icon noſtrum hoc videtur exprimere.

Abſinthia alpina apud Alpinas Gentes ubique *Genepì* dicuntur, & iis utuntur ad multos morbos; egregie, & potenter ſudores cient, iiſque Medici noſtrates cum ſucceſſu utuntur iis in morbis, in quibus e re eſt vehementia ſudorifera adhibere.

VIO-

(a) *V.* T. I. *f.* 2.

VIOLA ALPINA MINIMA NUMMOLARIÆ FOLIO.

Bocc. *muſ. p.* 2. *p.* 163. Raji. *hiſt. tom.* 3. *p.* 510.
Viola *alpina nummolariæ folio* Bocc. muſ. p. 2. Tab. 127.

Tab. II.

Viola, cujus hiſtoriam, & deſcriptionem aggredior, naſcitur inter diffractos lapides ſummi, & editiſſimi jugi *Col* de la *Fema morta*, per quod ex alpibus Valderianis ad Nicienſem comitatum via eſt. Eam ibi colliegi anno 1752. cum præcipites, ſæpe abruptos, planeque horridos illius montis ſcopulos non ſine vitæ diſcrimine perluſtrarem. Sola etenim inter ſaxa & nivem inhabitat montis verticem reliquis ſtirpibus plane deſertum.

Quamvis brevis admodum ſit Bocconi deſcriptio, & rudis, quam exhibet icon, utramque tamen cum mea Viola conferens eas reperio notas, quibus comprobetur revera hanc illam Violam eſſe, cujus Bocconus meminit. Magnitudo totius plantæ ſiquidem, foliorum forma, quæ revera inter nummolarium, & alſinem eſt, floris demum color a Boccono adnotatus ſatis bene reſpondent; ſed quod evidentius argumentum præſtat, eſt ſtipularum in hac Viola forma, & poſitio, quæ non obſcure ex icone Bocconi colligitur. Verum quidem eſt Bocconi Violam ex montibus Corſicæ, meam ex Valderianis natales ſuos trahere; at quis ignorat alpium etſi ſub diverſiſſimo cœlo poſitarum ſimile ingenium eſſe, & eaſdem in utriſque ſtirpes creſcere. Diſerte admodum, & egregie hac de re loquitur Clar. Linnæus (*a*) obſervans maximam par-

(a) *Proleg. ad floram Lapponicam a* §. 7. *ad* 15.

partem ſtirpium Alpium Lapponicarum, etiam in Helveticis Alpibus reperiri, imo in Monte *Ararat* ſtirpes creſcere, quæ in Alpibus Lapponicis etiam naſcuntur: quid plura? Non paucas ipſe Bocconus enumerat ſtirpes, quæ & in Corſicæ montibus, & in Sabaudicis Alpibus creſcere animadverterat. Verum ad ejus deſcriptionem veniamus.

Radix filiformis duriuſcula, & ſubpurpurei coloris varios plerumque mittit caules, primum ſubrubentes, dein virides, ſeu potius varia mittit capita in cauliculos abeuntia. Cauliculi erecti ſunt, nunc ramoſi, nunc minime; toti fere ſquammis tecti, quæ ſtipulæ ſunt aut novorum, aut veterum foliorum; ex alis ſtipularum copioſa oriuntur folia cordato-acuminata, quæ ſemuncialibus inſiſtunt pediculis. Folia duriuſcula ſunt, tantillum venoſa, glabra, nihil omnino in ambitu denticulata, ſed integerrima. Inter folia ex iiſdem alis pedunculi florigeri pediculis folioſis altiores. Flos non magnus ut in Viola grandiflora, nec minimus, ſed æqualis fere cum Viola martia amplitudinis; color floris cæruleus cum nigris radiis: trium inferiorum petalorum ungues albicant. Nectarium breve: floris odor vix aliquis. Ad ſingulos pediculos hæret ſtipula, quæ foliolum eſt lineari-tridentatum, dente medio longiori. Fructum maturum non vidi. Tubæ apicem craſſum, & perforatum memini obſervaſſe.

Nullam Auctores Botanicos diligenter evolvens Violam inveni, quæ ad hanc referri poſſit. Notas, quibus a reliquis diſcriminatur, conſtituunt, folia omnia cordato-acuminata integerrima, ſtipulæ tridentatæ, & ramoſus, ſeu cauleſcens, licet humilis, plantæ habitus. Ex hiſce omnibus perſpicuum erit neutiquam confundi poſſe cum *Viola paluſtri rotundi-folia glabra* Moriſoni (*b*), quæ ab Hallero (*c*) *Viola acaulis foliis reniformibus appellatur*. Qui noſtram cum ea conferet, jam apertiſſime diverſam eſſe concedet.

ACHIL-

(b) *Hiſt. Oxonienſ. Tom.* II. *p.* 475.
(c) *Enum. ſt. helvet. p.* 501.

ACHILLEA FOLIIS PINNATIS, LANUGINE TOTIS OBDUCTIS, FLORIBUS ALBIS UMBELLATIS. Hall. En. helv. pag. 713.

TAB. II.

EX radice repente ſubnigra, & fere lignoſa oriuntur cauliculi quandoque plures, quandoque unus, quorum altitudo palmum non excedit. Folia ad radicem plurima, eaque ex longo plano petiolo elliptico-oblonga forma figurata. Caulina ſimilia ſunt, ſed breviori nituntur petiolo, ita ut ſumma ſeſſilia ſint. Omnia pinnata, & pinnas exhibent nunc lineares indiviſas, nunc trilobas, aut tribus dentibus profunde ſectas. Maximopere tomentoſa ſtirps eſt tam denſo villo prædita, ut ſub illo pinnæ, & earum dentes ferme occultentur. Idcirco, quo foliorum figura, & pinnarum varia compoſitio pateret, duo foliola diſtincte delineari voluimus. Cauliculos umbella terminat, quæ fit ab octo perſœpe floribus ſemunciali pedunculo gaudentibus. Calycem floris componunt plurium ordinum ſquammæ, quarum exteriores tomentoſæ. Omnes pallide virent oram habentes nigram, criſtatam, ſeu potius fimbriatam; ſemifloſculi octo, vel decem, albi, ad limbum inciſi, fere quadranguli; floſculi lutei viginti circiter; ſemina ſequuntur tetragona nuda fuſci coloris: floſculis, & ſemifloſculis interjacent ſquammæ memoratis calycinis ſimiles, unde receptaculum paleaceum.

Primus omnium hujus herbæ meminit Fœlix Platerus, ex quo habuit Joannes Bauhinus, & appellavit *Millefolium alpinum, incanum flore ſpecioſo* (a). Sub hoc nomine etiam indicarunt Robertus Moriſon (b), Rajus (c), Tournefortius

B (d),

(a) *Hiſt. pl. iii. pag.* 148.
(b) *Ox. iii. pag.* 39. *T. xi. f.* 2.
(c) *Hiſt. pl.* 347., *& Syll. ext. p.* 182.

(*d*), & Joannes Jacobus Scheuchzerus (*e*). Sub eadem etiam appellatione venit in Chabræi Sciagraphia cum eadem prorsus icone, & descriptione. Bocconus eam diverse indicavit sequentibus nominibus *Millefolium alpinum tomentosum*, *odoratum nanum* (*f*), *millefolium tomentosum odoratum* (*g*), *Millefolium alpinum*, *humile*, *incanum*, *odoratum flore albo* (*h*). Prima duo Bocconi Synonima etiam enumerat Joannes Jacobus Scheuchzerus, sed Bocconus nullum de Bauhini nomine verbum facit.

Si descriptio excipiatur, qua Hallerus stirpem hanc illustravit, nihil boni eruere licet sive icones, sive descriptiones consulantur. His de rationibus confido pleniorem, quam dedi, ejus historiam acceptam futuram esse.

In Valesiæ Montibus suam invenit Fœlix Platerus, Scheuchzerus in altissimis Aversanis, & Prægalliensibus jugis, nec non in Furcæ altissimi Montis boreali parte. Ibi etiam lecta fuit a Præcl. Hallero; Bocconus utriusque Montis Cenisii indigenam facit, sed copiosius adhuc nascitur ubique in summis scopulosis, & nivosis Alpium Cottiarum jugis. Alpicolæ Montis Cenisii cum *Genepì* confundunt, & herbam *della rotta* etiam vocant, quod etiam jam suo tempore adnotaverat Bocconus (*i*). Cæteri alpicolæ distinguunt *Herbam della rotta*, & *Genepì*, sed *Genepì* nomen neque unam eandemque *Absinthii alpini* speciem perpetuo significat; *hæc Herba della rotta* longe differt ab ea, quam Matthiolo indicavit Cortusus, & post J. Bauhinum Chabræus in sua sciagraphia recensuit, & hoc quidem de discrimine jam dubitaverat Bocconus (*l*). Hujus Herbæ della rotta integra, & absoluta descriptio infra tradetur.

Aro-

(d) *Inst. p.* 496.
(e) *It.* 2. *p.* 138. *in itinere vero iv. p.* 338.
(f) *Mus. pl. p.* 166.
(g) L. *c. Tab.* 120.
(h) *Mus. di sper. pag.* 191.
(i) *Mus. pl. p.* 166.
(l) *Mus. di sper. pag.* 191.

Aromatica ſtirps eſt hæc Achillea guſtu acri, & amaro; magnæ eſt æſtimationis apud omnes Alpicolas. Utuntur ea ſicuti *Genepì* ad ſudorem pellendum, ad ventriculi & abdominis dolores, quos non raro afferunt gelidæ nivales aquæ, quas bibunt. Nulla domus ea caret, & ipſis eſt tamquam medicina quædam univerſalis.

ACHILLEA FOLIIS INTEGRIS, ODORATIS, CUNEIFORMIBUS, IN APICE DENTATIS.

Tab. II.

Pauci Botanici eam viderunt Achilleam, quam nunc describendam suscipio. Olim Antonius Cortusus hanc Achilleæ speciem ad Matthiolum misit (*a*) *Eupatorium Mesues flore albo vocans*, eique significavit *Herba rotta* in Pedemontio, alibique vocari, & multam nasci in Valle di *Lanze*, & in *Valle Sanctæ fidei Patavinorum*. Joannes postea Bauhinus (*b*) a Valerando Dourez plantam hanc cum descriptione acceptam commemorans, Dourez descriptioni ea addidit, quæ Antonius Cortusus ad Matthiolum scripserat. In Chabræi Sciagraphia (*c*) icon, & descriptio Bauhiniana repetuntur. Robertus Morison (*d*) appellat *Ageratum Alpinum latiore, & rotundiore folio*. Rajus Joannis Bauhini descriptionem (*e*) referens monet propter flores radiatos ad Ptarmicam esse referendam. Neque post hos Botanicos ulla amplius facta hujus herbæ mentio est.

Ex radice lignosa, nigra, varie inflexa, cespitis instar caules oriuntur spithamam circiter alti, filiformes, rotundi, virides, ad quorum radices folia plura congeruntur, in caule cæterum rara. Crassula, succosa, glabra, cuneiformia, sessilia sunt, ex angusto principio sensim in subrotundam formam ampliata. Foliorum apex in primis foliis septem dentatus; quinque dentatus vero in secundis; in summis tridentatus, aut etiam integer.

Cau-

(a) *In Epistola editu in Commentariis Matthioli post Auctoris præfationem.*
(b) *Hist. iii. p. 1. p.* 144.
(c) *P.* 368.
(d) *Ox.* 42.
(e) *Hist.* 364.

Caulis terminatur corymbo florum, seu radiis sex, aut novem, aliquando etiam paucioribus, subincanis, uncialis, aut semuncialis longitudinis, quorum quilibet fert florem unum, rarissime duos. Calix cylindricus potius est, quam hemisphæricus, ab inæqualibus, viridibus, imbricatis squammis constitutus. Semiflosculi ovato - quadranguli, albi, octo plerumque, nunc uno, nunc duobus dentibus incisi cum tuba bicorni. Flosculi autem albi etiam sunt a 10. ad 20., quinque partiti, eorumdemque stamina quinque sustinent antheras luteas coalitas, quibus interjacet tuba bicornis, lutea, flosculis altior. Thalamus floris paleaceus est.

Placuit Achilleam, non Ptarmicam, vocare, Clarissimorum in re Botanica Virorum vestigiis insistendo, qui Millefolii, & *Ptarmicæ* genus conjunxerunt; nulla enim suppetit nota hæc duo genera distinguendi sive folia, sive calycem spectemus; a quibus unice peti posset. *Achillea* ex. gr. *foliis pinnatis, lanugine totis obductis, floribus albis umbellatis* Hall. calycem habet hemisphæricum, folia vero millefolii æmula, & inter millefolia recensuit Tournefortius. Quæ vero eidem Auctori *Ptarmica alpina, tanaceti folio, fl. purpureo est*, calycem ostendit cylindricum; in *Ptarmica* demum *alpina matricariæ folio* Triumf. obs. 88. calycem conico cylindricum esse animadverti; unde patet optimo omnino jure Ptarmicæ, & Millefolii genera in unum reduci.

Oritur in locis siccis, & saxosis secus torrentes in Valle Lantii, uti quoque in Alpibus Valderianis, & Vinadiensibus, ubi maximi habetur pretii ad omnes morbos. Vehementem aromaticum odorem tenet, qui omnino exhibet odorem *Balsamitæ minoris* Dod. pempt. 295. ejusq. vires habere observatio docet.

VIO-

VIOLA FOLIIS OVALIBUS, INTEGERRIMIS, UNIFORMIBUS, PEDUNCULIS CAULINIS.

TAB. III.

EODEM prorsus loco, quo *Campanula plerumque multicaulis, uniflora, foliis ovatis sessilibus integerrimis*, collecta & est hæc Violæ species, quæ radicem habet longissime inter diffractorum scopulorum lapides repente, & varia dein fundentem capita, ad quæ multa nascuntur folia ovalia, tenera, succosa, glabra, minime venosa, obscure virentia, & longe petiolata. Hæc folia cauliculum sine ordine exornant uncialis ad summum altitudinis, qui deinde in summo producit ex alis foliorum duo, sed frequentius unum pediculum uncialis longitudinis cum flore magno nitide purpureo; *Violæ montanæ cæruleæ grandifloræ* H. R. Par. adinstar, sed paullo majoris & obscurioris coloris. *Calyx*, *flos*, *tuba* nihil differunt, & nisi folia diversitatem ostenderent, eamdem diceres.

Folia tenera cum sint, ad ambitum uno, alterove loco nonnunquam erosa sunt, ut crenas mentiantur; videant ideo Botanici num ad nostram sit deducenda *Viola petræa, busambarensis, crassulo, crenato ocymi folio flore majore inodoro cæruleo venis candidis distincto* Cupani (*a*).

Viola acaulos flore foliis multo majore Hall. en. 502. diversa a nostra est foliis solidioribus, & dentatis.

SE-

(a) *Hort. cath.* 230.

SEDUM ERECTUM, RAMOSUM, FOLIIS PLANIS, FLORIBUS ALBIS LONGE PEDUNCULATIS.

Tab. III.

Rarissimam exhibeo Sedi ſpeciem, de qua nullam plane notitiam apud rei Herbariæ Scriptores reperire datum eſt.

Cauliculus ei tenuis, filiformis, erectus, ramis hinc inde & ſine ordine diffuſis; folia ad ramificationes potiſſimum apponuntur fere ſeſſilia, tenera, ſuccoſa, venoſa ſunt, & veluti ex adſperſa pruina *Meſembryanthemi, chryſtallini plantaginis folio undulato* (*a*), adinſtar pulchre nitentia. Foliorum forma ex elliptico acuminata, ſed hæc forma quidem in primis & ſecundis potiſſimum ſe ſe monſtrat; nam poſtrema admodum variant nunc anguſta, nunc fere rotunda. Rami ſinguli in tenuiſſimos pedunculos abeunt ſemuncialis, aut etiam uncialis longitudinis, qui florem ſuſtinent album pentapetalum, calyce quinquefolio exceptum. Corolla patens eſt, & calyce amplior. Petala elliptica ſunt, paulliſper acutiora, quam icone repræſentetur, extus leviſſime virent cum in interiori facie albiſſima ſint; ſtamina decem ſunt, alternis brevioribus, & circumdatur ab iis ovarium, quod ex quinque coalitis vaginulis fit. De fructu, & ſemine nihil licet addere, quoniam maturitatem ſemina nondum cæperant, quo tempore ſtirpem hanc collegi, quæ nullibi deinceps obvia fuit, nec illius loci denuo inviſendi ſe ſe poſtmodum obtulit occaſio. Eam reperi anno 1746. ſub initium Auguſti menſis in Valle Valdenſium S. Martini ſecus viam, quæ ab oppido *Le perrè* ducit ad

(a) *Dill. Hort. Elth.*

ad oppidum *Pralles*. Viam ibi importuni impediunt ingentes lapides ex altissimis proximis rupibus decidui, sub quorum concamerationibus se se abscondit.

Quandoquidem Sedi hujus folia aliquomodo ad *Lentis* fructus figuram accedunt, dubitare aliquis posset, num de hoc Sedo intellexerit Mauritius Hoffmannus, qui *Aizoi*, *seu. Sempervivi* speciem ex Monte Baldo sequenti nomine describit. *Aizoum*, sive *Sempervivum alpinum M. Baldi fol. lenticulatis flor. non punctatis* (*b*). Hujusce Sedi, quod Baldi Montis indigenum facit. Mauritius. Hoffmannus, nulla plane cognitio ab iis, qui Veronenses stirpes descripserunt, eruitur; & præclarissimus, amicissimusque vir Joannes Franciscus Seguier, qui Veronensem agrum, montemque præcipue Baldum diligentissime perquisivit, doctissimeque illustravit; cum eum de Sedo hoc Mauritii Hoffmanni per literas interpellassem, certiorem me fecit nullum sibi adhuc Sedum occurrisse, quod cum memorato conveniret. A clar. Hoffmanno recensitum Sedum minime siluit Christianus Mentzelius, sed Hoffmanni nomen repetens *albis floribus* esse superaddit (*c*).

Quod pluribus stirpibus, & nonnullis etiam Sedi speciebus contingit, ut foliorum color per ætatem ex viridi in rubrum colorem degeneret, id mihi domum, itinere absoluto, postmodum repetenti in Sedo hoc contigit observare; & si ruber color acidum indicat quemadmodum a doctissimo Linnæo (*fund. bot.* 364., *Sist. nat. editio Lips. anni* 1748. p. 218., *Phil. bot.* 286.) affirmatur; optimo jure conjicere licebit communes cum hoc Sedo eas omnes virtutes esse, quas habent non paucæ Sedi species, quæ acido sapore donantur.

SA-

(b) *Del. Hort.*

(c) *Ind. Univ.*

SAXIFRAGA FOLIIS PALMATIS, CAULE DENSE FOLIOSO, ET FLORIGERO.

Tab. III.

Auctores, qui de re Botanica ſcripſerunt, quotquot habere potui, diligenter evolvens nullum ab iis fieri verbum video de hac Saxifraga, cujus locus natalis eſt Alpis *Albergian* in quodam humido, & ſcopuloſo receſſu.

Villoſa, & viſcoſa in univerſum eſt; folia ad radicem multa in orbem congeſta, craſſa, profunde, & obtuſe quinquedentata. Caulis vix digitalis, folioſus, foliis longe petiolatis, profunde; & inæqualiter aut quinque, aut tribus etiam dentibus ſectis. Ex alis pedunculi folioſi nunc ſimplices, nunc ramoſi, flore albo ſingulis ramis inſidente. Folia floralia ad ortum florum poſita integerrima: ovarium ſub flore eſt, maturum non vidi.

A notis huc uſque Saxifragis, ut exiſtimo, diſcriminatur *caulibus denſe folioſis*, & *florigeris*. *Saxifraga foliis brevibus palmatis denſiſſime congeſtis* Hall. (*a*) humilior eſt, flores habet potius umbellatos petiolis unifloris, præterea nullam nec villoſitatem, neque viſciditatem oſtendit. *Saxifraga tridactilites groëlandica, cauliculis valde folioſis* Dill. (*b*) folia triloba habet cauli appreſſa cauliculis, poſtquam nudi facti ſunt, umbellas florum ſuſtinentibus. *Saxifraga* demum *foliis omnibus* an-

(a) *Enum. helv.* 404.
(b) *Elth. p.* 337. T. 253. *f.* 329.

angustis, *petiolatis in apice tridentatis*, *Caule folioso*; *ramoso*; *viscido* (*c*) a nostra discrepat *foliis longe petiolatis*, *profunde trifidis* & *ramis nudis*.

Pleræque alpinæ Auctorum Saxifragæ nostris etiam in Alpibus reperiuntur; duas alias teneo plane novas, & alio opere, si Deo placuerit, describendas cum aliis non paucis novissimis nostratibus stirpibus.

VE-

(c) *Hall. l. c.*

VERONICA CAULE SIMPLICI, FLORIBUS CONGESTIS TERMINATO, FOLIIS OVATO-ACUTIS, DENTATIS.

Tab. III.

Firmis, duriusculis cauliculis se se erigit Veronica hæc, quam in saxosis summæ Alpis *Albergiam* dictæ supra oppidum Fænestrellarum positæ adinvenimus. Cauliculi rotundi sunt digitalis altitudinis, tria plerumque ex opposito nascentium foliorum paria habentes, folia sessilia sunt, erecta, ovato-acuta, quinque aut sex dentium paribus. In superiori facie ferme glabra sunt, in aversa rugosa, nihil hirsuta; flores in spicam laxam breviorem congesti, capsula cordato-ovalis cum multo semine.

Non video ab Auctoribus Botanicis commemoratam hanc Veronicam, nisi aliqua ex Michelianis num. 10. 11. 12. (*a*) recensitis ad hanc sit referenda. Procul dubio diversa est a *Veronica*, *caule non ramoso*, *floribus congestis terminato*, *foliis ovatis pene glabris* Hall. (*b*), foliis non crenatis, firmioribus, sed dentatis, & in aversa parte rugosis. Folia deinde in Veronica memorata Halleri licet

 mul-

(a) *Mich. H. flor. p. 99.*
(b) *Enum. p. 53., Tab. xii. f. 2.*

multum varient (*c*), non tamen eam formam ovato-acutam acquirunt. Præterea Veronica illa sæpius cauliculos habet inflexos, & resupinos; hæc recta firme se se erigit.

VE-

(c) Mirum dictu, quantum variet hæc Veronica: nunc folia sensim decrescunt, ut superiora lineari elliptica sint; nunc æquali fere magnitudine progrediuntur; nunc contraria omnino ratione prima cum parva sint, quæ sequuntur majora fiunt, postremo florum capitulo supposito, omnium maximo. Foliorum crenæ quoad numerum etiam inconstantes, & in quibusdam speciminibus fere deficiunt. Altitudo incerta est: teneo specimina a semunciali ad digitalem.

VERONICA REPENS, EX ALIS SPICATA, FOLIIS ROTUNDIS, FIRMIS, GLABRIS, DENTICULATIS.

Tab. IV.

HÆc Veronica, cujus nullam distinctam historiam detegere datum est apud Auctores Botanicos, vulgatissima est in Alpibus Pedemontanis. Alpes *Cottiæ*, *Valderianæ*, *Vinadienses*, *Sabaudiæ &c.*, ubique copiose habent, nec ea desideranda venit in Alpibus etiam Niciensibus. Magnæ æstimationis est apud nos, & antefertur seu *Veronicæ supinæ vulgatissimæ officinarum* C. B., seu Veronicæ *teucrii veri* nomine (*a*) a Berolinensibus Medicis celebratæ.

Duris, rubentibus, nodosis, & lignosis virgis, & sæpe ramosis repit, uti *Veronica supina vulgatissima*, folia opposita nascuntur, firma, dura, utrinque glabra, nitentia, minutissime denticulata; ex nodis, ad quos folia oriuntur, radiculas sæpe demittit, quibus firmiter telluri inhæret, & ex summis alis florum densa spica cum pedunculo unciali. Flores in icone male exprimuntur, nec optime in flore, quem sejunctim pingi curavimus. Flos, qui colorem exhibet cæruleo-violaceum, difformis est; segmentum nempe superius ovatum, amplum, minora, & angusta lineari-rotunda lateralia, cum infimo adhuc angustiori. Fructus sequitur oblongus, cordatus, polyspermus.

Foliis maxime glabris & duris nihil omnino aut strigosis, aut hirsutis differt a *Veronica supina, & vulgatissima*. Videndum num ad nostram pertineat *Veronica mas repens pirenaica, folio longiori, glabro* schol. Bot., Plukn. *phitogr. Tab.* 233. *fig.* 1. Tourn. *inst.* 143.

AN

[a] *Act. Berolin. Vol. II. n.* 5.

An ARETIA GLABRA, OBTUSI-FOLIA, UMBELLIFERA. Hall. helv. 486.

Tab. IV.

Radicula est huic Aretiæ subfusca, & repens, ex qua foliorum rosulæ plures aliquando, sed sæpius unica. Lingulata folia sunt, elliptica, fine obtuse acuminato, tenera, venosa, dilute virentia, & glabra. Inter hæc, sed non e rosularum centro, scapi exeunt filiformes, variæ altitudinis ab unciali usque ad palmarem altitudinem umbellam florum ferentes, quorum radii, seu pedunculi florigeri, inæquales. Frequentius duo, aut tres sunt, raro plures, & ad ortum pedunculorum stella ex quinque foliolis acutis inæqualibus. Calix floris semiquinquefidus luteo-virescens. Tubus floris cylindricus, brevis segmentis ovatis integerrimis. Antheræ in collo corollæ sitæ. Floris, qui cum umbilico luteo pallide rubet, centrum ut in heliotropio plicatur, plicis glandulas nectariferas occultantibus. Fructus intra calycem maturat rotundus, qui quinque valvis aperitur, & semina nigra, quodammodo reniformia continet.

Flores in hac Aretia constanter satis nascuntur umbellati; varietas tamen flore singulari mihi se se obtulit in Monte Cenisio ad summas rupes *la Turra*, eaque carebat calyce communi. In jugo etiam editissimo Alpis *Jaillon* mixtim nascitur utraque Halleri (*a*) *Aretia villosa*, *scapis* nempe *unifloris*, & *multifloris*, quæ cum solo numero floris radiorum differant, in reliquis similes, in unam jungi speciem posse existimarem, eo vel maxime quod in duabus etiam aliis Aretiis eandem variationem deprehenderim: in *Aretia*, nempe, *foliis linearibus*,

(a) L. c.

bus, *scapo paucifloro* Halleri (*b*), quæ varietas jamdudum Botanicis nota est; & in altera *Aretia* (*c*) in summis nostrarum Alpium herbidis jugis frequentissima, & cujus copiam mihi fecit amicus meus singularis D. Gagnebin in summo Pyrenæorum Monte *du Canigou* repertam. Ea omnino accedit *Aretiæ foliis ciliatis*, *linearibus*, *floribus umbellatis* Hall. (*d*) foliorum durorum obscure virentium rosulis, umbellarum conformatione, floribus, qui purpureo-violacei sunt; sed differt *foliis ne minimum quidem ciliatis*.

Quæ a nobis existimatur esse *Aretia glabra*, *obtusi-folia*, *umbellifera* Halleri, multa nascitur in herbidis, nivosis jugis *Du Vallon* supra *cels* in Valle Exilliarum, & copiose etiam in utroque Monte Cenisio. Dominus Valle (*e*), qui insignis ex-

(b) *L. c.*
(c) Raro apud nos occurrit *Aretia foliis linearibus*, *glabris*, *scapo paucifloro* Hall.
(d) *L. c. num.* 5. *T.* 7.
(e) Hujus egregii Viri cum in rem herbariam merita non exigua sint, mihi liceat hic ejus vitam breviter indicare. Fuit is Medicinæ Doctor Taurinensis, qui tum Alpium, tum agri Taurinensis plantas sedulo inquisivit. Cum magna flagraret herbas, & naturalia quæque noscendi cupiditate, avide occasionem arripuit, quæ ipsi se se obtulit Corsicam petendi: anno enim 1747. exercitum nostrum secutus est Medici munere fungens. Quanta diligentia potuit, & quantum per ipsi concreditum officium licuit, herbas, semina, conchilia, insecta, & quæ reliqua sibi obvia erant, collegit. Sibi interim non cavens, & nulli labori parcens sub fervido cœlo, & calidissima tempestate, febri ardente correptus, trium dierum spatio misere e vivis fuit ereptus. Collectio herbaria ad barbaras ignorantium manus post ipsius obitum cum pervenisset, a quibus res inutilis habebatur, pessumdata fuit, ut ne ejusdem quidem frustulum in Pedemontium devenerit. Quæ reliqua reperta domi suæ sunt hic Augustæ Taurinorum seu collectiones, seu manuscripta ab illius heredibus coëmi. Doleo tamen non omnia sua adinveniri potuisse. Collectiones duæ ad manus meas pervenerunt tantummodo; una herbarum quas circa *Savonam* reperit, & raras aliquot continet. Altera illarum stirpium est, quas anno 1744. observaverat, dum Montes, & Alpes *Segusii*, *Exilliarum*, & *Fænestrellarum* perlustraret. Illarum historiam scripsit juxta Tournefortii methodum distributam, & complectitur omnium, quas repererat, stirpium descriptionem cum loci natalis adnotatione; sed hujus utilis, & operosi laboris libellus unus solum repertus est, quatuor priorum classium herbas recensens, & describens.

extitit Taurinensis Botanicus eamdem Aretiam legit ad dexteram viæ, quæ ex Monte *Vallon* de *Chaumont* ad alium superiorem ducit *Craye du credenage* appellatum.

Apud Auctores Botanicos Synonima nulla invenio. Hallerus (*f*) dubitat hanc esse posse *Androsacem perennem*, *alpinam*, *angustifoliam*, *glabram*, & *multifloram* Tournefortii, quam Tournefortii Androsacem ad aliam alibi refert (*g*) sed memorata a Tournefortio spectare potius videtur ad *Aretiam foliis linearibus glabris*, *scapo paucifloro* Halleri.

Aretiæ genus ab Hallero est institutum, qui vidit has androsaces species ab *Androsace* Matthioli differre *tubo floris cilindrico*; *calyce non serrato*, & *corolla decem glandularum sub origine segmentorum positarum* quibus statutis & inter Aretiæ species locum mereri posse videtur rara quædam plantula, in Helvetia nondum obvia, & in Alpibus, quæ Monte Vesulo, & Monte Cenisio interponuntur longe frequentissima, de qua liceat nonnulla hic subjicere.

„Ex tenui radicula ea oritur, & humi jacens cauliculis re-„ptat valde ramosa; rami pene nudi sunt, & rubent; ad ra-„morum divisionem densus est floccus foliorum, quæ lanceata „sunt, sessilia, ex viridi cinerea, brevissime hirsutula, unciæ „Parisiensis trientem longa, dimidiæ lineæ latitudine in am-„pliori parte. Inter folia ad ramorum originem unus, aut al-„ter oritur pedunculatus flos magnus, Luteus *Jasmini Lutei* „*vulgo dicti bacciferi* C. B. fere forma, & amplitudine. Infun-„dibuliformis flos est, limbo in quinque lacinias lineari-elli-„pticas, crenulatas, sæpius inflexas, secto: ad singularum Laci-„niarum originem squammula, & sub ea glandulæ nectariferæ oc-

(f) L. c.

(g) It. helv. 1739. xxxix. Refert nimirum ad *sedum alpinum alterum lacteo flore pannonicum* Clus. *pannon.* p. 489. 490., h. e. ad *Aretiam villosam*; nec aliter habet in nova opusculorum suorum Botanicorum editione, quæ prodiit Gottingæ anno 1749.

„ occultantur. Antheræ quinque cum filamentis brevissimis ad „ collum corollæ sitæ, erectæ, conniventes. Stylus tubo floris „ longior : stigma rotundum. Calix tubo floris paulo brevior, „ erectus in quinque longa lineari-acuminata segmenta divisus. „ Fructus intra calycem maturat, qui fit capsula globoso-acu- „ minata, calyce non omnino tecta, semina nigra pauca, ma- „ gna, ex una parte striata, altera concava continens.

Hanc stirpem primus descripsit Fabius Columna (*h*) *Sedi alpini F. Gregorii Regiensis* nomine. Deinde vero eamdem Tournefortius (*i*) recenset (*l*) vocans *Auriculam ursi alpinam, gramineo folio, Jasmini Lutei flore*, quo nomine sed vitiato (*m*) enumerat Tilli in Horto Pisano.

Novum tandem ex hac stirpe (*n*) genus constituit Leonardus Sesler (*o*) a celeberrimi viri, nunc in Universitate nostra Botanices Professoris, nomine *Vitaliana* dicta, appellaturque ei *Vitaliana, perennis, repens, foliis oblongis, integris, angustis, acutis, caule laxe ramoso, floribus magnis solitariis luteis, petalis inflexis*. Columnæ synonimum addit hic Auctor, nil vero innuit de Tournefortii nomine, quod ad hanc plantam pertinere adnotavit Vir naturalis Historiæ maxime gnarus Josephus Monti Bononiensis Botanices Professor in novissima (*p*) quam fecit suorum indicum editione.

D Vi-

(h) *Ecphr. p. alt. p.* 63.

(i) *Inst.* 122.

(l) Ita specifice *gramineo folio*, & *flore Jasmini Lutei* indicatur stirps hæc, ut pro certo haberi possit de hac, & nulla alia Tournefortium intellexisse.

(m) Ibi legitur *Auricula ursi, alpina gramineo folio, Jasmini odore, flore luteo* Tourn.

(n) *Agg. al saggio della storia natur. del mar. adriat. del signor Vitaliano Donati pag.* 71.

(o) Diu dubitavi num Leonardi Sesler stirps eadem omnino cum nostra esset, sed omnem dubitationem sustulit in re Botanica maxime versatus Julius Cæsar Moreni Pharmacopeus Veronensis, qui *Vitalianæ* siccum specimen misit, quo certior hac de re factus sum, & omnis mea sublata est dubitatio.

(p) *Indices Botanici, & materiæ medicæ &c. Bononiæ* 1753. *quarto p.* 74.

Videant Botanici, num *ſedum montanum, perpuſillum luteolis floribus* Parkinſ. (*q*), & Primula flore *ſubſeſſili foliis linearibus* Linn. (*r*) ad noſtram ſtirpem pertineant.

Dixi ſub Aretiæ genere poſſe comprehendi, ita etiam exiſtimat Illuſtris D. Gagnebin, qui præterito anno hujus ſtirpis exemplar ad me miſit a ſe collectum anno 1730. in ſummis Alpibus Embroduni in monte quodam Abbatiæ de *Boſcodon*, & miſſæ ſtirpi ſequens nomen fecit *Aretiæ cauliculis teretibus, foliis linearibus villoſis, floribus magnis luteis, ſeſſilibus, fere umbellatis.*

LE-

(q) *Theatr. Botanicum p.* 737.
(r) *Linn. Amoen. Acad. p.* 160.

LEPIDIUM CAULE REPENTE FOLIIS OVATIS AMPLEXI-CAULIBUS Hall. helv. p. 546.

Tab. IV.

Longissime radiculis varie ramosis, & filiformibus inter lapides repit hæc stirps, cujus bonam descriptionem primus dedit Joannes Jacobus Scheuchzerus (*a*), & nomen ei dedit *Thlaspi alpini, folio rotundiore carnoso, flore purpurascente* Tournefortii, nec Alpina hæc herba fugit egregium Barrelierum. *Thlaspi* etenim ejus *montanum, serrato cepeæ folio, flore purpurascente umbellato* (*b*) huc videtur referendum, uti etiam *Thlaspi subrotundo folio, utriculo gruinali* ejusdem (*c*) ex Halleri observatione (*d*), qui postremo eam descripsit, & novo instituto generi *Lepidii* accensuit.

Barrelieri icon cum minime bona sit, novam ponimus, cui & nostram descriptionem addimus, quod nonnulla etiam adjungenda habeamus.

Radix igitur, ut diximus, tenera & succosa longissime repens ei est, multiceps. Caules digitales sunt, aut vix ultra, fungosi, succosi, striati, simplices, incurvi. Folia ex radice aliquot elliptica petiolata, margine integerrimo, aut modice serrato; caulina sessilia sæpius triangularia, apice rotundo, cum alis duabus caulem amplectentibus: omnia crassa sunt, succosa. Umbella densa florigera; flores coloris dilute violacei; petala ex longis unguibus lineari-ovata; Flores, qui

 me-

(a) *It. Alp.* 50.
(b) *Icon.* 848. *obs.* 365.
(c) *Icon.* 1305. *n.* 11.
(d) *Clar. Jussiæus Synonimum esse credidit* bursæ pastoris, montanæ, globulariæ folio *Tourn. Hallerus autem ex siliculæ acuta figura ad* lepidium *retulit.*

medium umbellæ tenent ſeriores. Umbella, poſtquam flores deciderunt, ſpica fere evadit. Siliculæ ſunt incurvæ, utrinque acutæ cum ſpinula; ex duobus valvis navicularibus componuntur. Semina habent utrinque duo, rariſſime plura.

Creſcit copioſe in Monte Ceniſio in ſaxoſis jugi *Ronche* dicto; in ſummis jugis Alpium Valdenſium etiam collegi.

Siliqua elliptica acuta in ſpinulam abeunte differt a *Thlaſpi*, ſed nonne inter *Drabæ*, aut *Aliſſi* ſpecies enumerari poſſet?

LYCHNIS FLORIBUS UMBELLATIS OCHROLEUCIS, PETALIS OVATIS, FILAMENTIS NIGRIS.

TAB. V. F. II.

RADIX huic Lychnidi eſt , digitalis pro plantæ modulo craſſa , obſcure albeſcens , fere lignoſa , varieque intorta , ceſpites roſularum plures ſuper terram extendens , quas componunt folia lingulata , fine plerumque elliptico - acuto prædita , & coſta , ſeu ſulco diviſa , uncialis præter propter longitudinis. Inter folia oritur infirmus cauliculus digitum altus , nodoſus , & ad nodos folia habens conjugata , caulemque amplectentia . Conjugationes tres , quatuorve ſunt. Cauliculus rotundus eſt , & ejus ſummitati inſidet florum umbella ; ultimæ nempe foliorum conjugationes porrigunt pediculos , nunc ſimplices , nunc ſemitrifidos ſingulos gerentes florem luteo - pallidum , ſeu ochroleuci coloris. Petala quinque, plana , integra , non emarginata , ſed oblongo - ovata unguibus longitudine calycis. Ad Limbi petalorum initium in quolibet petalo ſquammulæ duæ erectæ . Filamenta decem , quorum quinque corolla altiora erant; omnia vero ex receptaculo orta nullis cum unguibus adnatis , & nigri coloris , cujus coloris ſunt etiam ungues petalorum. Apices ſtaminum didymi, & e viridi cinerei, ſtyli plerumque duo antheris longiores , corniculati . Calyx monophillus , tubulatus , viridis , ore quinqueſido , & fructus unilocularis . Prima folia radicalia vix hirſuta; caulina autem & caulis evidentius, omnium maxime calyx .

Rarus eſt in Lychnidum familia luteus color , ſed plane nova, & omnino ſingularis hæc coloris compoſitio, ut minime

me

me dubitaverim ex floris, & ſtaminum colore ſpecificum hujus Lychnidis nomen deducere.

Si attendas, benevole Lector, ad floris, & fructus partes, easque ſimul compares, videbis adeſſe in hac Lychnide *petala oblongo-ovata, integerrima, cum duobus denticulis ad limbi ortum, & cum calyce tubulato, fructuque uniloculari ſtylos duos, aut tres, ſtamina nulla unguibus jungi, & totam ſtirpem viſciditate carere*; quæſo igitur cuinam ex generibus Lychnidum a plerisque recentioribus conſtitutis inſerenda erit.

Mei non eſt de Viris doctiſſimis, & in æternum colendis judicium ferre; ſed meam, ſi permittatur, opinionem adducere, dicam libere, quod mihi videtur, Lychnidis nimirum naturaliſſimum & in ſuis ſpeciebus plane cohærens genus non eſſe in tot nova genera reſcindendum, genera plantarum potius eſſe coercenda, quam amplificanda; neque comprobare ſcio invectam apud rei herbariæ Scriptores conſuetudinem, qua, ut cuilibet placet, & prout uniuſcujuſque ſiſtemati commodum venit, ſpecies in genera eriguntur, nominibus aut novis excogitatis, aut, prout arridet, commutatis in maximam ſtirpium confuſionem. Verum utique eſt Lychnidis ampliſſimum genus, tot ſpeciebus onuſtum ulteriores diſtinctiones expoſcere. Lychnidis igitur familia in ordines diverſos dividatur, prout tradendæ plantarum hiſtoriæ cuique videbitur opportunum, quæ diſtinctio tyrones quammaxime juvabit. Id præſtitit optimo ſane conſilio in *Ranunculo ex. gr.* incomparabilis Vir Hermannus Boerhaavius, cujus exemplum ſecutus eſt Doctiſſ. Hallerus in *Veronica*, *Viola*, *Alſine*, *Gentiana*, *Pediculari*, *Allio &c.* aliique in aliis; ſed ad ea, quæ reſtant de noſtra Lychnide ſcribenda, deveniamus.

Locus natalis hujus plantæ eſt altiſſimum jugum *Aſſiette* inter *Exilliarum*, & *Fæneſtrellarum* arcem poſitum; legi etiam in parvo monte *Ceniſio* & proximis jugis *Savine*, & *Jaillon*. Oritur inſuper in magno monte *Ceniſio* ad editas rupes *Col*

de

de la fenetra nuncupatas, quæ imminent *vico la Ferriere*.

A nemine auctorum, quos evolvere datum est, sermo de hac Lychnide habetur, nisi fortasse de hac intellexerit Bocconus, qui *mus. p.* 2. *p.* 75. *Tab.* 63. dicit Montis *Cenisii* incolam esse *Lychnidem rubram montanam, globulariæ capite, & facie*. Sed Bocconus suam ex Barreliero describit, qui eodem nomine (*a*) exhibet ic. 498. Uterque ex Fabio Columna (*b*) iconem ex integro mutuati sunt, ut verisimile sit nec Barrelierum, nec Bocconum memoratam Columnæ stirpem vidisse, cum iconi, quam suffurati sunt, nihil descriptionis addiderint. Forsanne Bocconus nostram in monte Cenisio adnotavit, & ad superius dictam Columnæ retulit?

Quidquid sit certum est *globulariam, luteam, montanam* Col. diversissimam herbam esse, nec oriri in Monte Cenisio, quem attente, diligenterque plus una vice perlustravi.

Nomine *Lychnidis minimæ, pyrenaicæ umbelliferæ* Tourn. (*c*) extat nostra planta in herbario eximii Medici Taurinensis Laurentii Terranei; fuit is insignis anatomicus, & edidit de glandulis urethræ tractatum (*d*), præterea Botanicem coluit, & ejus caussa in Alpes nostras multas fecit excursiones. Immatura, & acerba morte præreptus breves dies duxit vir longiori vita omnino dignus; mortuus enim est anno 1714. ætatis annum habens septimum supra trigesimum.

Quas in variis itineribus collegerat stirpes juxta Tournefortii methodum in herbarium redegit quatuordecim voluminibus in folio constans, quod herbas indigenas plures comprehen-

(a) Uti animadvertit Clar. Jussiæus obs. in Barrel. n. *659. rubram* pro *lutea* scripsit Bocconus.

(b) Globularia lutea montana, *col. ecphr. p.* 1. *p.* 153.

(c) Hallerus vocavit hanc Lychnidem Tourn., *Silenem floribus in capitulum congestis*, quæ tum a nostra hac, tum a *Lychnide globulariæ capite, & facie* Barrelieri, & Bocconi differens est.

(d) *Laurentii Terranei de glandulis universim, & speciatim ad urethram virilem novis Taurini* 1709. 8.

hendit cum non paucis super eas observationibus. Optimi viri pretiosum hoc monumentum meum fecit meritissimus Terranei discipulus D. Massola celebris Taurinensis Medicus, cui ab auctore testamento fuerat relictum. Ex hoc herbario colligitur optimum hunc virum herbarum caussa peragratum esse *Montem Vesulum*, *Montem Cenisium*, *Alpes Bugellenses*, *Canapicienses*, *Stamadienses*, *Maurianenses*, *Augustæ Prætoriæ*, & *Sabaudiæ*, *Montisferratum*; *Albigaunii*, *Garexii*, & *Taurinorum agrum*.

LYCHNIS ALPINA REPENS SAXATILIS, *quæ* BEHEN ALBUM VULGO, FOLIO LATIUSCULO, ET BREVIORI Ponted. Comp. 128. *eadem fl. purpurascente ej.* ibidem.

Tab. V.

QUÆ nunc describenda venit Lychnidis species, ea sicuti mera *Behen albi vulgaris* varietas enunciatur a doctissimo Hallero; sed reapse distincta species est, uti ex plantæ descriptione, aliisque animadversionibus evidenter ostendemus.

Habet hæc Lychnis cauliculos plures repentes, glabros, nodosos, varie distortos; qui ex una flexuosa radice exoriuntur: ad nodos ponuntur folia opposita bina, rotunda, modice acuminata, glauci sæpe coloris, pilis brevissimis evidenter ciliata. Cauliculi nunc simplices, nunc ramosi, rami ex alterutra ala prodeunt simplices longis intervallis; rami omnes sustinent unicum florem *Behen albi* floris omnino similem. Calyx inflatus magnus, ore quinque-dentato. Petala appendiculata, & in duas lacinias profunde secta. Hæ Laciniæ nunc lineares sunt extremo bi-vel tri-dentato, alias ex angusto subrotunde finiunt limbi extremo levissime crenulato. Filamenta decem alternis brevioribus, & cum petalorum unguibus connatis, corollam superant paniculatim posita. Antheræ simplices viridiusculæ albis filamentis incumbunt. Styli tres primum corolla breviores; deinde antheris tabescentibus extra florem longissime producti. Fructus rotundo-conicus tribus valvis dehiscens, semina angulata, obscura copiose includens.

Nascitur copiose inter mobiles lapides, quibus abundant sæpissime Alpium scopuli; frequentior est in Alpibus Valdensibus, quam in reliquis.

In rudetis altissimorum Montium *Baldi*, & in *Vette* reperit Doctissimus Vir Julius Pontedera. Nostram vero cum illa eamdem esse omnino certus sum, eo quod certiorem humanissime per litteras me fecerit laudatus celeberrimus Vir, ad quem olim nostræ Lychnidis specimen miseram.

Nunc ergo ad eas veniam tradendas differentias, quibus hæc Lychnis a *Behen albo* distinguatur; si aliquod quidem argumentum ex loci natalis differentia peti potest, adnotabo in primis hanc nonnisi alpinam esse, & alpium editiora inhabitare, cum *Behen album vulgare* summas alpes non attingat. Ex alpibus in hortum translata nullam subit mutationem, & culturæ etiam renititur. *Behen album* vero, uti omnes norunt, ita se se propagat ut difficile etiam extirpari possit; alia certiora discrimina planta ipsa suppeditat. Lychnis hæc constanter cauliculis repetat, nec se se erigit. Folia subrotunda sunt, & sæpe ciliata. Cauliculi, eorumque rami, qui singulares sunt, unico magno flore terminantur. *Behen albi vulgaris* folia, licet variæ interdum amplitudinis, numquam subrotunda evadunt, & ampliori basi caulibus adhærent. Caules erecti sunt, non repentes, & ex alis caulium postremis nati pediculi, simplices, aut semitrifidi, flores sustinentes, caules finiunt.

CAM-

CAMPANULA PLERUMQUE MULTICAULIS, UNIFLORA; FOLIIS OVATIS, SESSILIBUS, INTEGERRIMIS.

TAB. V.

QUÆ nunc deſcribenda occurrit Campanula, montis *Ceniſii* incola eſt, & ſignatim naſcitur in editiſſimo jugo *ronche* dicto eodem loco, quo inventa eſt *Viola*, quam vocavi *foliis ovalibus*, *integerrimis*, *uniformibus*, *pedunculis caulinis*.

Longa filiformis radix pluribus ortum præſtat cauliculis unciam altis, qui foliis ſtipantur alternatim naſcentibus, ſeſſilibus, ovatam amplam formam poſſidentibus. Quemlibet cauliculum flos unus finit pro plantæ ratione magnus, ſemiquinque-fidus, patens, cujus Calyx in quinque longos dentes ſecatur, & evidenter hirſutus eſt. Antheræ ſunt longæ cum ſtilo adhuc longiore tricorni de more gentis. Tenera, & glabra in univerſum planta eſt. Folia in ambitu leviſſime, & ſubtiliſſime hirſuta.

Nihil de hac Campanula commemoratur apud Auctores Botanicos, nec Synonima invenio, quæ ad hanc eſſe referenda videantur. *Campanula caule unifloro* Linnæi (*a*) nulla ratione ad noſtram referri poteſt. *Campanula alpina*, *minima*, *integro acuminato folio*, *flore albo* Pontederæ (*b*), & Seguierii (*c*) ut omittam floris colorem, differt evidentiſſime floribus in capitulum congeſtis.

[a] *Fl. Lapp. n.* 85. *Tab.* 9. *fig.* 5. 6
[b] *Comp. p.* 755.
[c] *Pl. Veron. p.* 178.

CAMPANULA FOLIIS HISPIDIS, CAULE UNIFLORO Hall. *helv.* p. 493.

TAB. VI.

NOVA minime eſt hæc *Campanula*, ſed a præclariſſimo Hallero in ſua ſtirpium helveticarum enumeratione recenſita, & deſcripta. Confido tamen acceptam Botanicis futuram ejus, quam hic ſiſto, deſcriptionem icone illuſtratam.

Folia linguiformia, acute terminata, læte virentia, pilis aſpera, tertiam pollicis partem ad ſummum lata roſulam efficiunt, ex qua ſæpe unus, interdum geminus, digitalis, aut minoris longitudinis oritur Cauliculus, plerumque leviſſime piloſus. Cauliculus nudus non eſt, ſed uno alterove folio donatur, quod radicalibus ſimile in ſua origine Caulem amplectitur. Flos unicus, magnus, violaceus, in fauce potiſſimum lanuginoſus, lacinias habens quinque obtuſas ad extra revolutas ad medium floris uſque non pertingentes. Calycem folia quinque componunt lingulata hyſpida, & ſinuoſa, appendiculata cum appendicibus etiam hiſpidis, & ſinuoſis. Antheræ longiſſimæ ſunt, compreſſæ, & inflexæ per breviſſima filamenta cum ſquammis, ſeu valvis nectarii coalitæ: cum in hac campanula etiam quinque ſquammis violacei cum flore coloris embrio, ſeu ovarium tegatur, & comprehendatur. Stylus antheras longitudine ſuperat, coloris primum albi, dein luteo - vireſcentis, ſtigma trifidum gerens cum ſegmentis revolutis, & corniculatis. Fructus immaturus diſſectus tria locula exhibuit. Radix longa, filiformis eſt, flexilis, alba, ex qua ſæpius una, aliquando plures foliorum roſulæ proficiſcuntur.

Neu-

Neutiquam ſilentio prætexeam villos, qui folia, & calycem hiſpidum reddunt, in prona foliorum parte, & eorum ambitu præcipue conſpicuos eſſe, & retrorſum duci ſubtilem hoc pacto ſerraturam mentiendo, eandemque plane villorum, aut, ſi velis, ſpinularum diſpoſitionem in calycis etiam foliis obſervari.

Pro locorum ratione firmiores, & denſiores villi ſunt, aut debiliores. Cauliculus etiam ſua altitudine maximopere variat. In editiſſimis jugis, quæ perpetua fere nix obſidet, propter Cauliculi brevitatem acaulos apparet hæc Campanula. Altitudo, quæ icone monſtratur, ſumma eſt.

Inhabitat ſumma Alpium juga amans naſci inter fractos lapides, & paſſim in omnibus fere Alpium, quas inviſi, ſummitatibus inveni. Rara vero in Helvetia eſt (*a*).

Varietas flore albo in Monte *Ceniſio* reperitur, ubi hæc mutatio frequens eſt; præter vulgatas, & ab aliis Auctoribus jam memoratas, ſingulares alias his in Alpibus obſervavi. *Alba* Corolla ex. g. nitent *Gentiana foliis amplexi-Caulibus, floris fauce barbata Hall. enum.* p. 473. *Gentiana Aſclepiadis folio Cluſ. pann.* p. 280. *Gentiana Alpina, pumila verna, minor Tourn. inſt.* 81. *Vulneraria ruſtica flore albo Tour. Inſt.* 391. *Anonis Alpina humilior radice ampla, & dulci Tourn. Inſt. Tourn.* 401. *Campanula Alpina urticæ folio minor, floribus reflexis, & unico ordine diſpoſitis cæruleis Ponted. Comp.* tab. 74. &c.

Vix a *Campanula foliis echii, floribus villoſis* C. B. Prodr. p. 37. differre affirmat Doctiſſimus Hallerus, & memoratæ campanulæ meram varietatem eſſe dubitat, quoniam autem conſtanter uniflora eſt, nec unquam diverſa foliorum figura invenerim, eâ nempe, quæ ad folia *Campanulæ foliis echii* &c. accederet, puto diverſam revera ſpeciem conſti-

(a) *Vide Hall. l. c.*

ſtituere, differentiam vero ſpecificam præſtant folia in noſtra linguiformia acute terminata, in altera lingulata fine ſubrotundo denticulato. Scapus, aut Caulis in poſtrema multiflorus floribus pendulis; in prima flos ſemper unicus, & etiam major.

Commodum interea videtur præeunte Hallero (*b*) huc referre *Campanulam*, quam Tournefortius dicit *ſaxatilem echii folio, flore magno*.

CAM-

(b) *Inſt.* 110.

CAMPANULA HIRSUTA, FOLIIS ELIPTICO-LANCEOLATIS, RARO DENTICULATIS, CAULE UNIFLORO.

Tab. VI.

CAulis in hac Campanula palmaris & ultra, erectus, filiformis, sat durus, ex dura radicula prodit, in quo alterne, & sine ordine nascuntur folia primo elliptica, deinde angustiora, & acuminata, omnia hirsuta, ex utraque parte strigosa, & raris obtusis dentibus prædita. Summus caulis, qui florem gerit unicum plerumque nutantem, glaber est, cum planta tota de cœtero valde hirsuta sit. Calyx etiam glaber aut vix hirsutulus; Laciniæ calycis capillares; flos Campanæ forma longus, ore obtuso, & leviter quinquefido.

A reliquis Campanulis, quæ ad istam accedere videntur, satis bene, ut mihi videtur, distinguitur; etenim foliorum forma, & magnitudo per gradus immutantur, neque ima folia cordata sunt aut subrotunda. Omnia deinde sunt dense, & subtiliter hirsuta, atque strigosa, ut evidenter pateat diversam plane esse a *Campanula uniflora, foliis imis cordatis, serratis, superioribus integris, hirsutis* Hall. *enum. helv.* 495. cum qua aliquomodo convenire videtur.

Oritur in umbrosis ad radices Alpis *Albergian* prope arcem *Fenestrellarum*.

ALLYSSUM FOLIIS PINNATIS, MULTIFORMIBUS, FLORIBUS RACEMOSIS, LUTEIS.

Tab. VII.

Enunciata Allyſſi ſpecies nova prorſus mihi viſa eſt, & Botanicis inviſa, in qua illud eſt peculiare, ut folia pinnata ſint, formæque multiplicis.

Prima, ſeu radicalia burſæ Paſtoris folia repræſentant, pinnata pinnis fere alternis confluentibus, atque dentatis; caulina vero pinnata ſunt pinnis nunc integris, nunc lacinulatis. Caules ſæpe plurimi, ramoſi, confeſtim naſcuntur ex una radice fibroſa albeſcente, tortuoſi ſunt, varie inflexi, & quandoque in ſolo lætiori inter ſe impliciti. Caulina folia alis duabus aucta caulem amplectuntur; & pinnas exhibent (*in primis*) ſemel vel bis lacinulatas: (*in ſecundariis*) integras abſque laciniis. Pinnulæ etiam continuo anguſtiores fiunt in poſtremis capillares evadentes. Summitates caulium, & ramorum deſinunt in florum racemum, quorum unuſquiſque capillari nititur petiolo. Flos cruciformis, petalis ovalibus non emarginatis. Stamina ſex diſſita apicibus luteis ornata germen oblongum circumſtant, quod evadit ſilicula ovata, turgida, quatuor aut ſex obſcuri coloris ſemina diſſepimento affixa utrinque includens. Stylus in embryone germinis longitudinem æquat, brevior deinde fit in ſilicula matura. Calyx eſt lutei coloris, quem efformant quatuor foliola elliptico-acuta cito cum flore caduca.

Naſcitur abunde circa thermas Valderianas in ſaxoſis, & pratis ſecus torrentem. Pro locorum varietate folia aut vix hirſuta, aut quam maxime, & ſtrigoſa.

PER-

PERSICARIA ALPINA FOLIO NIGRICANTE, FLORIBUS ALBIS Bocc. *muſ.* *p.* 2. *tab.* 27.

Tab. VIII.

IN pratis Cottiarum Alpium, & ad earum convalles infrequens non eſt Perſicaria, de qua ſermo inſtituitur. Ejuſdem primus, ut puto, monuit Balthaſſar Campi Lucenſis (*a*) iiſdem locis repertam deinde recenſet Bocconus, cujus Synonimum repetunt Rajus (*b*), & Tournefortius (*c*). Bocconiana porro icone bene planta non exprimitur, & Campi deſcriptio licet hanc eſſe commonſtret, breviſſima tamen eſt, & pauca complectitur. Novam ideo, & accuratam deſcriptionem cudere optimum duxi.

Ex una radice Caules multi naſcuntur, cubitales, & ſeſquicubitales quaquaverſum poſiti, fere procumbentes, flexuoſi, virides, aut etiam rubri, cavi, & nodoſi; ad nodos vaginæ plerumque reſectæ oram ciliatam habentes, in adultis, & deflorentibus aridæ, folia vix petiolata, parum ſinuoſa in longum acumen ſenſim extenuata margine integerrimo, venoſa, coſta folium dirimente, læte virentia, ſubtus & in ora ſubtiliter incana.

Folia per faſces naſcuntur, & cum iis ſcapi longi numeroſiſſimos flores habentes; flores magni, albi profunde ſecti in ſex, quinque, aut quatuor ovalia ſegmenta: ſtamina etiam numeravi incerto numero, octo, ſeptem, aut etiam quinque; germen trigonum cum duobus, aut tribus ſtigmatis, & has ſingulas ſeu florum, ſeu ſtaminum (*d*) varietates icon demonſtrat,

(a) *Spicilegio Botanico di Baldaſſar, e Michele Campi. in Lucca* 1669. 4.
(b) *Suppl. hiſt. pl. p.* 117.
(c) *Inſt.* 518.
(d) Patet hinc ex numero ſtaminum, aut petalorum ſpecificas in *Perſicariæ* genere differentias erui non poſſe.

ſtrat. Summe demum ramoſa planta eſt foliis, ramis, floribus faſciculatim naſcentibus, & unam partem ſpectantibus.

Saporem habet tantiſper amarum cum manifeſta aciditate. In dyſenteria quadam epidemica felici cum ſucceſſu ejuſdem decoctionem conſuluit D. Bartholomæus Caccia quondam Botanices in Horto Medico Taurinenſi Profeſſor, cum Alpes herbarum legendarum cauſſa inviſeret.

Diſcrimen, quo a cæteris diſtinguatur hæc Perſicaria, præſtare mihi videntur *folia integerrima ſubtus incana*, & *habitus univerſus per faſces ramoſus*, & *floriger*; *demum floris inſignis magnitudo*: confundi nequit cum *Perſicaria folio ſubtus incano* Raii (*e*), neque haberi veluti varietas *Perſicariæ mitis maculoſæ* & *non maculoſæ* Tourn. In *prima* folia tomento ſericeo denſe obducuntur & flores plerumque quadrifidi, Hallero adnotante (*f*). In *ſecunda* ſpica longe rarior, flores multo minores, habitus totius plantæ ſtrigoſior, & præterea folia ſæpe maculata, quarum macularum veſtigium nunquam vidimus in noſtra.

Dictis in Perſicariæ hujus deſcriptione adde glandulas nectariferas ad unguem ſegmentorum poſitas deprehendi. Ex illarum præſentia erit hæc Linnæo *Fagopyri*, ſeu, ut ipſe vocat, *Helxinis* ſpecies (*g*).

An

(e) *Syn. ed.* 3. *p.* 145.
(f) *Enum. p.* 181.
(g) *Gen. plant.* 2. 392.

An HELIANTHEMUM ALPINUM, MIRTHIFOLIUM, HIRSUTUM Hall. helv. 780.

TAB. IX.

RADIX lignoſa, rubens, & craſſa repens plures præbet caules erectos, minime ramoſos, digiti, aut palmi altitudine, quibus folia per conjugationes adnaſcuntur elliptica, aut oblongo-elliptica, firma, dura, hirſuta, & ſubtus brevi tomento incana; ad quamlibet porro conjugationem bina juniora folia exeunt. Caules finiuntur quinque, aut ſex floribus luteis in racemum poſitis, qui ex ſuis pedunculis pendent cum foliolo unicuique ſuppoſito. Flos calyx, fructus cum *Helianthemo vulgari* convenit. Cauliculi ex viridi rubent, & multa hirſutie teguntur.

Collegi hoc Helianthemum loco *Pràtavan* dicto Alpis *Aſſiette*.

Foliis firmis ſuperna parte valde hirſutis, nihil acuminatis, averſa tomentoſis, caulibus erectis duris, & per conjugationes æqualiter folioſis, ea ratione, mea ſententia, diſtinguitur, ut nec *Helianthemi vulgaris* varietas cenſeri poſſit, nec ad *Helianthemum foliis ad terram congeſtis ſuperne piloſis, inferne tomentoſis* Halleri (*a*), aut ad *Helianthemum alpinum, vulgari ſimile, latioribus foliis* Seguierii (*b*), reduci, ſed pro ſui generis diverſa Helianthemi ſpecie conſiderari.

LEU-

(a) *Enum. ſt. helv. p.* 359.
(b) *Pl. Veron. ſuppl. p.* 193. *Tab. VI. fig. I.*

LEUCOJUM ANGUSTIFOLIUM, ALPINUM, FLORE SULPHUREO.

H. R. Par.

Tab. IX.

IN saxosis, & apricis summarum Alpium apud nos frequentissimæ stirpis primus meminit Dionysius Joncquet (*a*) cui nomen sequens imposuit, *Leucojum*, sive *Keiri Alpinum flore sulphureo odoratissimo*; ex Joncqueto Tournefortius in suis Institutionibus recensuit. Hallerus in enumeratione stirpium helveticarum eandem stirpem commemorans eam profert veluti varietatem *Leucoii Sylvestris*, & ego etiam pro variis locis, quibus nascitur, *Leucojum nostrum Alpinum* multum differre observavi, caulibus aut vix digitalibus, aut spithameis iisdemque aut multum, aut parum foliosis, foliis demum vel ellipticis, vel linearibus, denticulatis, aut integerrimis ad Leucojum silvestre Clusii quammaxime accedendo. *Leucojum*, quod tabula nona sistit, abunde nascitur in monte *Cenisio*, in loco *Roncke* dicto, & ibi duas ejusdem stirpis varietates observavi, quæ fig. 2., & 3. exhibentur.

Prima quidem folia habet radicalia, longe petiolata lineari elliptico fine; folia caulina, non petiolata, linearia; flores in umbella magni, aurei, petalis cordatis parum emarginatis, unguibus albis. Calyx erectus. Filamenta sex unguium longitudine cum duobus brevioribus. Antheræ filamentis incumbentes hastatæ. Stylus brevis, stigma bifidum, sequitur siliqua pene quadrangularis, unciam longa. Semina compressa ovalia rufi coloris non marginata, utrinque in septo siliquam dirimente nidulantur. Secunda quam fig. 3. repræsentat, duplo al-

[a] *Hort. p.* 72.

altior est. Flores minores, & petala ovata, non emarginata habet. Folia insuper ima hastata sunt, non cochleata petiolo sensim latescente, in ambitu dentata, dentibus semipinnata, fine acuto. Caules virides sunt in utraque non ramosi, nec flexuosi.

Ex siliqua constat hanc ad hesperidis genus revera pertinere; quoad Synonima, ubi a Botanicis decernatur varietas Leucoii Silvestris, legantur apud Hallerum (*b*).

[b] *Enum. helv. p.* 564.

ABROTANUM PUMILUM, FLORIBUS MAGNIS, SESSILIBUS, RARIS, LONGE SPICATIS.

Tab. X.

IN ſupercilio altiſſimi ſcopuli collis *La Croix* ſupra *Mirebouc* e ſaxorum rimis Abrotanum hoc fuit a nobis cum vitæ diſcrimine excerptum anno 1748. Auguſti initio; quod nullibi deinceps occurrit.

Radicem habet nigram, exſuccam, varia capita fundentem, ex qua folia plura, & inter hæc digitalis caulis naſcitur. Folia ex compreſſo petiolo naſcuntur, ovato acuminatam circumferentia ſua formam exhibent, pinnis iterum pinnatis compoſita. Pinnæ non exacte ſæpe ſibi reſpondent, ſed fere alternatim poſitæ eſſe videntur; pinnulæ acutæ ſunt, acuto uno, aut altero dente aliquando inciſæ. Folia glabra ſunt, & pinnæ a ſex ad decem. Caulis ſtriatus, & viridis, qui fere totus ſpica eſt florum ſeſſilium alternatim poſitorum; ſed qui unam partem præcipue ſpectare videntur: flores magni ſunt, Lutei, calyce amplo ſquammoſo comprehenſi, vehementer odorati, & calycis ſquammæ ex viridi rubent, intus citrini coloris; receptaculum nudum. Folia paulo acutiora, & tenuius inciſa ſunt, quam tabula monſtratur.

Ammannus (*a*) recenſet Abrotanum quoddam a *Meſſerſchmidio* collectum, & appellat *Abrotanum pumilum, folio tenuiſſime laciniato, floſculis majoribus, odore tanaceti valido*; qua nomenclatura licet noſtrum deſignari videatur, res nihilominus in ambiguo eſſe debet, eo quod nulla vel icon, vel deſcriptio ultra nomen afferatur.

ANO-

(a) *Rar. Ruth. n.* 203.

ANONIS INERMIS, GLABRA, VAGINIS LANCEOLATIS CRISTATIS, PETIOLIS LONGIS, UNIFLORIS.

Tab. X.

Radix lignosa, dura, nigra originem pluribus præbet cauliculis teneris, qui varie flexuosi eriguntur ad digitalem, aut paulo ultra altitudinem, undique fere tecti stipulis foliorum aut novorum, aut exsiccatorum. Nihil spinosi, nihilque viscosi tenens levissimam tantummodo in caule hirsutiem exhibet. Stipulæ cauli applicantur, & eum amplectuntur pro plantæ modulo sat amplæ, ad externum ambitum in cristæ formam incisæ angulo acuto, ex cujus sinu pediculus prodit tria folia conjungens, quæ ex acuto principio in ovatam amplam figuram sensim extenduntur. Quod intermedium est folium, reliquis est amplius: Folia vero omnia acute denticulata sunt. Ex summis foliorum alis tres, quatuorve flores, qui caulem altitudine superant, & singuli singulis suis pediculis innituntur. Calyx quinque lineares dentes producit. Flos pulcher amplus ex albo purpureus, cum vexillo satis amplo purpureo venis intensioris coloris virgato, qui similis est flori *Anonidis* quæ a Morisono (*a*) appellatur *Anonis purpurea, perennis, foliis latioribus, rotundioribus, profunde serratis*. Fructus maturus superat eam magnitudinem, quæ icone exhibetur, leviter villosus est, & semina sæpius quinque compressa, cordata cum hilo exciso continet, ruffi coloris.

Eritne hæc *Anonis non spinosa, minor, italica* Barrelieri (*b*), quam citatus Auctor in Italia, Jussiæus in Tarantasiæ finibus invenit? aut *Anonis purpurea non spinosa minor* ejusdem Barre-

(a) *Hist. oxon. p.* 2. I[illegible]
(b) *Ic.* 394. *obs.* 831.

relieri? (*c*). *Prima* pediculos foliorum habet breviores; folia etiam recedunt, si illud potissimum consideretur, quod naturali pingitur magnitudine; præterea stipularum alæ incisæ non sunt, majoremque efformant angulum, neque folia acute, & dense dentata sunt. Quod vero ad *alteram* pertinet, adverti cum nostra convenire quidem alis longis, & incisis; sed folia breviora esse; verum cum flores deficiant in icone Barrelieri, & brevissima sit descriptio, nil certi statui potest. *Anonis* quidem *Alpina*, *pumila*, *glabra*, *non spinosa purpurea* Tour. (*d*) ad nostram probabiliter pertinebit.

In descensu montis *Cenisii* supra *Lanebourg*, deinde secus viam ad *Braman*; tum frequenter in claris & apricis silvis in vallibus *S. Martini*, & *Lucernensi* obvia mihi fuit.

AL-

(c) *Ic.* 1106. *obs.* 831:
(d) *Inst.* 508.

ALSINE UNIFLORA, ET GRANDIFLORA FOLIIS ACUMINATIS, PETALIS INTEGRIS.

TAB. X.

ALSINE, cujus descriptio tradenda venit, frequens est in summis Alpibus Montium editissimorum Vallium *Valdensium*, & montis *Cenisii*.

Radix, quæ perennis est, & repens, cespites format cauliculorum biuncialium, qui nunc simplices sunt, nunc varie ramosi. Cauliculi versus radicem valde foliosi, foliis ex adverso nascentibus; sed densissime. Cauliculorum magna pars pene nuda cum unam, aut duas ad summum habeat tantum foliorum conjugationes. Summus Cauliculus florem magnum producit pentapetalum cum bracteis integerrimis ovatis albis venosis. Calyx componitur ex quinque ovato acutis concavis amplis foliolis. Calyx diu persistit: florem sequitur fructus conicus, qui quinque dentibus aperitur, folia sunt lineari-acuminata in rigidam spinulam abeuntia, aliquantulum hirsutula.

Ab *Alsine foliis sulcatis aculeatis, petiolis unifloris, petalis integris* Hall. (*a*) diversa est: in hac enim cauliculi duriores ramis, & foliis maxime divergentibus, folia ex luteo virent, firmiora sunt, glabra, ampliora, breviora, & minus acuminata. Calycis præterea folia in *Alsine* Halleri *memorata* sunt similia caulinis; in nostra sunt a caulinis diversa.

Nostra erit ne *Myosatis tenuissimo folio rigido* Tournefortii?

(a) *Enum helv. p.388.*

PEDICULARIS FOLIIS BIS PINNATIS, CALYCE NON CRISTATO, FLORIBUS OCHROLEUCIS IN SPICAM NUDAM CONGESTIS.

Tab. XI.

Caulibus ſe ſe erigit hæc Pedicularis palmaribus, aut paulo altioribus, rotundis, ſtriatis, obſcuri coloris, intus cavis. Folia habet duplicato-pinnata nervo non folioſo, & tenuia. Longe elliptico-acuminatam formam habent folia, quæ conſtituunt pinnæ viginti, & ultra, poſtremis confluentibus. Pinnulæ iterum pinnatæ ſunt pinnis ſex aut ſeptem, atque hæ ſecundæ pinnulæ ſunt acuti longi dentes, nunc ſimplices, nunc ramoſi. Prima folia longe petiolata ſunt, ſecunda ſeſſilia; omnia juxta caulem aſcendentia. Sub ſpica plura adſunt fere in orbem poſita. Spica caulem terminans floribus componitur, quibus galea non eſt omnino obtuſa, cum tubo ſat longo, hiatu parvo. Lutei, aut ochroleuci coloris ſunt: cuilibet flori ſubjicitur foliolum nonniſi deductis floribus fere viſibile. Calyx floris tubulatus eſt tantiſper inflatus, ore inæqualiter quinquedentato. Tota planta villis quibuſdam albis ornatur.

Valde ſimilis eſt *pediculari foliis alternis, pinnis pinnatis, floribus ex ſpica florigera longe eminentibus* Halleri (*a*) potiſſimum foliis, quæ ſimiliter omnino inciduntur; ſed noſtra caules habet duplo certe quoad craſſitiem minores, folia obſcuriora, nec ſubtus pallent; nulla folia ſpica longe emittit, itaut pro diverſa conſiderari poſſit, niſi fortaſſe *memorata* Halleri variet, nec conſtantiſſime habeat ſpicam, uti icone Halleriana exhibetur, *folioſam*.

Naſcitur abunde in pratis alpinis a montibus *Feneſtrellarum* uſque ad montem *Ceniſium* incluſive. PE-

(a) *P. 623. T. 17. f. 2.*

PEDICULARIS FOLIIS ALTERNIS, PINNIS SEMIPINNATIS, FLORIBUS ROSTRATIS OCHROLEUCIS DENSE SPICATIS.

Tab. XI.

Radicem hujus pedicularis formant plures oblongi bulbuli, ex quibus pedalis prodit caulis rotundus, primum rubens, dein virens. Folia ex radice pauca petiolata, circumſcriptione oblongo-elliptica, pinnata pinnis 18. ad 20.: pinnæ dentibus alte, & acute exciſis ſemipinnatæ fiunt. Caulina folia alterna, rara, & ſimilia radicalibus; ſed ſuperiora ſeſſilia, non petiolata. In ſummo caule ſpica florum, quorum galea roſtrata eſt roſtro acuto, barba integris tribus ſegmentis diviſa, medio ſegmento minore. Calyx qunquedentatus, non criſtatus. Fructus ovato-turbinatus, compreſſus. Floribus folia non interponuntur, flores ſeſſiles ſunt.

Habitat in pratis ſummis editiſſimi, prope *Annecium*, in Sabaudia montis la *Tournette*. Radice, & foliorum forma parum, aut vix quidem diverſa apparet ab ea, cui Hallerus (*a*) nomen inſtituit *Pedicularis alpinæ*, *foliis alternis pinnatis*, *floribus ex atrorubentibus in ſpicam denſam congeſtis*, ſed præter floris colorem repugnat forma galeæ, quæ in *Halleriana* obtuſa eſt.

 PE-

(a) *Enum. helv. T. 16. f. 2.*

PEDICULARIS PINNIS FOLIORUM ACUTE PINNATIS, FLORIBUS OBTUSIS, PURPUREIS, SPICATIS,

Tab. XII.

Radix lignoſa, nigra, ex qua varia capita, & veluti ceſpites foliorum; folia longe petiolata, petiolo compreſſo, & intus excavato, biuncialis, & ultra longitudinis. Pinnata ſunt pinnulis uno, altero, vel etiam tribus dentibus acute, & profunde inciſis; pinnæ vero 12. ad 14.. Inter hæc cauliculus rotundo-ſtriatus, firmus erigitur, qui ſuſtinet ſpicam uncialem. Spica formatur ex floribus, foliolis denſe interpoſitis. Calyx floris ore eſt quinque-fido, ſegmentis capillaribus, brevibus, multum lanuginoſus; unde ſpica fit incana, & lanuginoſa. Caulis, folia, & eorum pediculi potiſſimum ſplendide nigreſcunt; & ad caput radicis ſquammæ plurimæ, ſeu reliquiæ foliorum emortuorum. Folia in caule rara, & brevi, raroque villo tum caulis, tum foliorum pediculi decorantur. Flores prælongo tubo e Calyce exeunt galea obtuſa, & alata: obſolete purpurei coloris ſunt; galea intenſius colorata; barba floris trifida eſt ut in cæteris pedicularibus.

Frequens eſt in ſummis nivoſis jugis montis *Ceniſii*, & alpium *Jaillon*, & le *Vallon*; prope deliqueſcentem nivem in ſcopuloſis habitat.

Puto hanc pedicularim eamdem eſſe cum ea, quæ (*a*) ab Ammanno nominatur *pedicularis humilior, foliis tenuiſſime diviſis, floribus ſpicatis purpureis*. Suadent rem ita eſſe notæ in hujus deſcriptione traditæ, neque locus natalis repugnat. Quamvis Ammanni pedicularim Gmelinus collegerit in ſylvis inter *Jeravvnien-*

(a) *Rar. Ruth. p.* 32.

vvniense, & *Tschitiniense* munimentum ut & ad *Ingodam*, & *Schilkam* fluvios in *Dauria*; quis ignorat herbas alpinas in Septentrione pratenses, & campestres etiam fieri? *Plantæ alpinæ calidarum regionum in septentrionalibus pratenses sunt*, inquit Gmelinus (*b*), & Linnæus (*c*) observat in *Oelandia campestri* spontaneum esse *Astragalum Pyrenaicum non ramosum*, *barbæ jovis folio*, *flore ochroleuco glomerato* (*Tourn.*) Scheuchzeri (*d*), qui apud nos, & in Helvetia semper alpinus est. De eodem Astragalo illud etiam adnotavi, quod in alpibus Valdensibus nonnisi in summis jugis sit reperiundus inter postremas stirpes; in monte *Cenisio* autem, qui septentrionalior est, & in quo frigus longe majus, abunde nascatur in pratis planitiei montis *Cenisii*, quæ observatio eodem in loco de aliis etiam stirpibus institui potest.

PE-

(b) *Præf. ad fl. sib.* exiv.
(c) *Flor. Svec. p.* 214.
(d) *It. Alp.* 14. *p.* 330. *cum icone.*

PEDICULARIS FOLIIS ALTERNIS, PINNIS SEMIPINNALIS, FLORIBUS LAXE, ET LONGISSIME SPICATIS.

Tab. XII.

Postrema hoc libello exhibenda ſtirps eſt minus nota quædam pedicularis, qua nil frequentius eſt noſtris ubique in pratis alpinis, tum & in ſummis nivoſis jugis.

Hæc radices poſſidet lignoſas, filiformes, quæ uno capite colliguntur, ex quo nunc unus, nunc duo exeunt caules cubitales in altioribus ſpeciminibus. Rotundi ſunt, firmi, glabri, ſtriati, & rubro-nigricantes. Folia ex radice pauca longe petiolata, pinnata pinnis viginti, & ultra cum ultimis confluentibus; pinnæ ad medium uſque ſecantur dentibus acutis in ſpinulam fere abeuntibus; dentes iſti aliquando, ſed raro iterum novo dente inciduntur. Folia caulina radicalia omnino referunt; alterne ſita, & rara. Poſtrema folia ſeſſilia ſunt. Flores in caule ſeſſiles aliquo intervallo alterne ſiti laxam, & longam ſpicam efficiunt. Flores obſcuri ſunt, parvi, purpureo-rubentes galea obſcuriore. Galea multum roſtrata, labium inferius trifidum cum laciniis ſubrotundis, medio minori, & virgati coloris purpurei. Calyx profunde quinquefidus. & lanuginoſus; univerſa imo Caulis portio florigera eſt lanuginoſa; folia floralia ſunt pinnato-dentata, & ſingulis floribus unum ſubjicitur.

Pedicularis alpina *foliis alternis pinnatis, floribus atro-rubentibus in ſpicam denſam congeſtis* Halleri (*a*) diverſa ab enunciata eſt, floribus minime roſtratis & in denſam ſpicam congeſtis.

(a) *P. 623. Tab. 16. f. 2*

ſtis. Pedicularis noſtra ſuperius deſcripta (*b*), tum eaſdem ob rationes, tum propter floris colorem etiam ab hac ultima diſtinguenda. Erit ne *Pedicularis alpina purpurea, ſtrigoſior, ſpica oblunga, incana, floribus alternatis, & per intervalla poſitis* Burſ. (*c*) 2. Nomen certo ex integro congruit.

(b) *V. Tab. xi. f.* 2.
(c) *V. Lin. Amoen. Acad. p.* 153.

IMPRIMATUR.
Provicarius S. Officii Taurini.

V. Antonius Rezia P., & R.

V. Se ne permette la Stampa
Di Quaregna per la Gran Cancellería.

[illegible]